

GLAS BUŠEVCA

Turopoljska svadba ~ 28. srpnja 1968.

HUMOR

Sadržaj:

1. Skica Buševca - crtao tehnički urednik
2. Obećani članci - pisali sigurni zapisnici
3. Izvještaji iz rada naših organizacija -
- pisali aktivni rukovodioci

T U R O P O L J E   N E K A D

Josip Kovačević: Ženičba turopoljskog plemenitaša Vida Lackovića, pripovijetka, Buševac 1958.

Nedavno je u vlastitoj nakladi autora izašla pripovijetka J. Kovačevića "Ženičba turopoljskog plemenitaša Vida Lackovića" U pripovijetki sašeo je autor svoje trogodišnje napore oko sabiranja narodnih svadbenih običaja i prezentirao ih čitaocima u popularnom pripovjedačkom obliku. Možda bi materijal bio pedesniji za čistu rekonstrukciju svadbe bez nekog drugog sadržaja, znači sam opis svadbenih običaja, jer je ionako literarna vrijednost žrtvovana dokumentarnoi i etnografskoj vrijednosti, koje su ovdje važnije.

Knjižica čitacca odmah zaokupi. Ona otvara prozor u jedan nepoznat svijet, nama tako blizak i drag. Doznajemo mnogo običnih stvari iz svakodnevnog života nekadašnjih Turopoljaca otisniva niz kamenčića u mozaiku, koji danas više ne postoji a koji su do jučer bili svakodnevnica. Otkrivamo život koji je pulsirao ovdje gdje smo sada mi i u kojem su živjeli naši djedovi i bake.

Upoznajemo ovaj kraj kojem su "viski stoljetni hrastovi davali neki čudan mir i posebno dostojanstvo. Izgledalo je da ovdje život teče nego stoji vjekovima, miran i spokojan. Gdje gdje se iz sume dizao dim iz ognjišta bio je to znak da ovdje ima života.

Sela i zaseoci raštrkali se po padinama Vukomerškog gorica, i čitavom turopoljskom ravnicom. Nekoliko kuća, kućnih zadruga i gotovo selo sve po istom modelu. Sagrađene od drvenih tesanih planki ili valvana i pokrivene šepom izgledaju kao da su same nikle u ovom ambijentu" (str. 9)

Neobično nam se čini svakodnevnica naših starih Turopoljaca. I premda nam to izgleda daleko i tuđe, činjenica je da su mnogi naši djedovi i bake doživljavali svoju večer onako kako ih Kovačević pripovijeta.

"U sobi je zaviadao mrač, samo je od ognjišta dopirala slaba svijetlost a dim koji je pomalo nagrizaio oči i pluća.

-Luči viknu netko.

Začas u ruci najmlađe snahe planu svjetlo i približi se stolu da se ukrucani, koji žele, vide spremiti na spavanje.

Stariji i sitna djeca u krevete a dječurlija na staju. U sobi nastaje raspremanje, šaputanje, smijeh, plač i molitva. Pregovori, razgovori, savjeti i uvjeravanja o budućim ženičbama.

Starija ženska čeljad počje prestiti a mlada našivati rubače i ošleća. One najstarije čehale su perje uz glasnu molitvu u koru. Poslije molitve navališe djeca na devetpetgodišnjeg Matu:

ČITAJTE "GLAS BUŠEVCA" I "VELIKOGORIČKI LIST"

- Dedek, pripovedajte nam o ratu i junakima. I poče djed opet, tko zna koji puta pričati sve ono što je znao, čuo i doživio" (str. 15-16)

Svadba i svadbeni običaji zauzimaju najveći dio knjige. Dok su mnogima i danas u sjećanju nekadašnje trodnevne svadbe, malo ih zna da su se svadbe pripremale i planirale kao danas sastanci sa određenim dnevnim redom. Ovako je to izgledalo.

"Jedne predvečeri poslije škrte zadrugne večere, dok mu se još cijedila juha niz duge brkove, a sva družina bila naokupu oko stola, muški stariji sjedeći, a žene i djeca stojeći sa žlicama u rukama kod prazne, velike, zemljene zdjele na stolu, reče gospodar kuće zadruga Lacković, stariji Blaž, zvan Mudri:

"Dragi đucari, zadrugari! Došlo je vrijeme za ženidbu. Ovo leto imamo, fala Bogu sega dosta. Gdo misli koga od svoje dece ženiti ili zamuž davati, nek ga pripremi. Svadba bude za sve zadrugare nekaj rajneše od fašinske nedele, kak je naš običaj. Ovaj put bumo svadbuvali o fatarine kak i urbarci. Ovo leto bumo zaklali vola i dvajset vedri vina potrošili na svadbu. Svadba bude trajala tri dana. Gdo se sada ne prijavi za ženidbu, dok k letu ne bude se više nigdo ženil niti zamuž išel." (str. 15)

Tako je pala odluka za svadbu. Slijede stranice sa opisima priprema za svadbu, snubljenju i drugim obučajima svaka stranica nešto novo. I konačno evo svadbe, centralnog dijela pripovijetke i okosnice čitave radnje.

"Krenula je iz Podotočja Filipova svadba. Pucaju urbarci iz kuhura. Na čelu svadbe prvi svat, "najpreštimaneši" dečko u selu, Joško, nosi zastavu. Visoko iznad glave vije se crveni svileni rubec i pantlike. Na vrhu koplja šareni se jabuka okićena raznobojno obojenim kokišjim perjem. Vetar se poigrava s mladenkinim rupčićima povezanim ispod barjaka. Sve to ponosno leprša visoko iznad svadbe. Nije Filipu baš po volji što se pred njegove plemenitaške svatove postavi urbarski barjaktar. Ispala je to čudna svatovska mješavina, plemenitaška i urbarska. Mladoženja stisnuo zube i šuti. Sviča mu se mlada. Više nego njegova prva žena plemenitašica.

Koraca Filip drugi put s mladenkom u crkvu. Za njim mladenka urbarka, lijepa crvena djevojka. Oko vrata tresu joj se cekini od čistog zlata, znak bogatstva i moći djevojcinih roditelja. Na glavi joj vjenčić sa cvijećem, zvan venec, širok kao krupa, napravljen od papira, s raznobojnim od pantljeka složenih kitica i živoga cvijeća. Otraga vise crveni prevezači po ramenu udaraju dvije crne pletenice "kite". Svatovima preko ramena bijele se ručnici, čar mladenke, dokaz bogatstva. Na prsima ih zelene kitice od ružmarina.

Pjesma muzika, juškanje i pucnjava prate kolonu svatova, što se sliva u Vukovinu u crkvu Blažene Djevice Marije" (str. 55-56.)

Ovaj prikaz je mali pregled u prošlost Turopolja. Knjiga daje mnogo širu i potpuniju sliku tadašnjeg života i onkošnjih običaja. Zato je ova knjiga namijenjena prvenstveno onima, koje zanima naša prošlost, a mogla bi biti od velike koristi nastavniciima "Poznavanje društva" da se upoznaju sa nekim detaljima iz naše prošlosti. Knjiga ima 109 stranica, ilustrirana je slikama lanjske Turopoljske svadbe, a sadrži i veoma opsežni riječnik kajkavskih riječi i izraza.

I. R.

TUROPOLJSKA SVADBA

Nekoliko tisuća posjetilaca prisustvovalo je u nedjelju 28. srpnja spektakularnoj "Turopoljskoj svadbi" koju je u Buševcu održao ogranak "Seljačke sloge" a režirao Josip Kovačević. Stotinjak izvođača svih starosti iz Buševca, Lomnice i Kuča u turopoljskim narodnim nošnjama pripremili su svadbu koja je po svojoj zanimljivosti i ljepoti nadmašila sva očekivanja. Svadba, koju je pripremila čitava zime i proljeća, doslovce čitavo selo uvrstila se time u najznačajnije priredbe ne samo naše općine nego i cijele ove regije. To potvrđuje i odluka odbora Smotre što je presedan s obzirom na propozicije same smotre.

Na dan svadbe Buševac je osvanuo posebno okićen. Niz transparenta preko ceste, bezbroj zastavica i zastava, izvezeni ručnici na prozorima, plotovima i drveću ispred kuća, davali su selu svečani, nesvakidašnji izgled. Novi saobraćajni znači upućivali su posjetioce na parkirališta i upozoravali na zabranjene pravce kojima se kasnije kretala svadbena povorka. Od rana jutra na cesti se moglo vidjeti mladiće i djevojke u narodnim nošnjama. Već oko 12 sati počeli su se skupljati ljudi premda je početak zakazan za 2 sata kasnije. Malo zatim nastala je prava najezda ljudi u švim mogućim vozilima. Sunčano vrijeme sa povremeno niskim oblacima, bilo je kao naručeno.

Konačno svatovi su krenuli po škrinje. Svadba je započela. Zazujale su kamere, zaškljocali fotoaparati, zavrtjeli se magnetofoni. Uz brojene domaće i strane snimatelje svadbu je snimala jugoslavenska i njemačka televizija i Radio Köln.

Pet sati trajala je svadba. Pet sati uživali su posjetioći u starim turopoljskim odredima, u lijepim skladnim narodnim nošnjama. Spremali se specijaliteti, točila razna pića, prodavala licitarska srca sa natpisima "Turopoljska svadba". Dugo u noć do pred zoru, trajalo je naravno veselje.

AKO NISTE ČLAN, UPIŠITE SE I VI U OGRANAK "SELJAČKE SLOGE"

Organizaciju ove manifestacije preuzele su sve društveno-političke organizacije sela. Poseban formiran odbor, kojim su rukovodili Josip Robić i Nikola Katulić, koordinirano je rad svih zaduženih organizacija. Posao je bio ogroman i svakako se može naći propusta. Zbog nestalnog vremena, čestih kiša, radilo se pod velikim psihičkim pritiskom. Ogranak "Seljačke sloge" zadužio se do grla oko pripremanja svadbe. Financijskih sredstava nije bilo niotkud, dugovi su se gomilali a vrijeme nikako da se stabilizira.

Samo dva dana prije svadbe nastup stranih folklornih grupa u Velikoj Gorici ostalo je bez ikakvog financijskog efekta jer je 10 minuta prije početka počela padati kiša. Da se slična stvar dogodila u Buševcu imalo bi to strašne financijske posljedice od kojih se društvo ne bi dugo moglo oporaviti.

O moralnim posljedicama da i ne govorimo. Zbog toga su prognoze o financijskom uspjehu svadbe bile veoma oprezne i odlučeno je da se ne upušta u preoptimističke poduhvate. Svaki je dinar postao dragocjen, i svaka nabavka dobro promišljena. Srećom sve je proteklo iznad očekivanja. Financijski efekt je bio više nego povoljan. Potrebno je napomenuti da su na svadbi svi, od privatnika pečenjara do društveno političkih organizacija radili isključivo u korist ogranka "Seljačke sloge" koji je podnio najveći financijski teret.

Svadba je imala veliki odjek. Osim dnevne štampe, radija i televizije koja je pratila pripreme oko svadbe i mnogo pridonijela njezinoj popularizaciji, i ostali prisutni pohvalili su tu priredbu. Direktor Smotre folkloru hvali organizaciju svadbe, koja je prema njegovim riječima, bila bolja nego njihova organizacija u Zagrebu. Televizija se posebno zainteresirala i odlučila u mjesecu listopada snimiti za svoj program čitav tok svadbe. Snimanje će trajati nekoliko dana i prilično pripomoći društvenu blagajnu.

Zbog takvog uspjeha odlučeno je da se slijedeće godine pripremi svadba za maksimalan broj posjetilaca koji se predviđa i da se za slučaj nevremena osigura kod OZ-a.

Vjeruje se da će dogodne i neke radne organizacije pokazati interes za svadbu, posebno "Odranski ribič" i trgovačke radnje. Ovogodišnja svadba pokazuje da bi se našli svoju računicu a to bi prilično odteretilo organizatore.

I. R.

AKO NISTE, KUPITE KNJIGU:

"ZENIDBA TUROPOLJSKOG PLEMENITASA VIDA LACKOVIĆA"

OVA KNJIGA JE USPOMENA NA NAŠE STARE OBICAJE,
ZATO JE I PRIGODAN DAR ZA POKLON.

PRETPIJATITE SE NA "VELIKOGORIČKI LIST"

ŠTO O NAMA PIŠU GRADIŠČANSKI HRVATI?

Trojštovski muži na putovanju kroz Hrvatsku

Početakom januara o.lj. dostao je direktor Alfons Kornfeind od Kulturno - prosvjetnoga društva - ogranak "Seljačke sluge" - iz Buševca pismo, u kom Buševčani pozivaju na posjet njihovoga sela.

On pročitao pri jednom spravišću mužem pismo i je pita, da li su pripravnici otputovati tamo. No muži su kazali u velikom zanimanje za posjet i dali su gosp. direktoru nalog, da pokrene potrebnog organiziranje i napravi plan za jedan veći izlet kroz Hrvatsku. On je pak to i učinio.

Utorak, 13. augusta 1968. je pak tako daleko, da se je 17. mužev iz Trajštova u 5 uri jutro u 3 auta dalo na put. Kola se brzo taču, najprvo po poznatom a kasnije pak i po nepoznatom kraju. Vrijeda smo u Radgojni na granici. Pogranične formalnosti su minimalne. Duglje je trajalo, dosle smo zaminili pineze. Ali i to mine. Nut slijedi put do Murske Subote. U ovom krasnom varošiću držimo naše ručenje. Gulaš nam se rači. Pivo isto ide, ali domaće je bolje. Dobro pak raspol. ženi damo se opet dalje prik Čakovca u Varaždin. Ovde pohodimo glasoviti cimotog. Muži se čudu lipoti. I mnogi je dobio želju, da bi se polipšao i naš domači cimitor. Pokidob nimamo mnogo časa, kre-nemo vrijeda dalje. Okol 1 ure na podne stignemo u Zagreb. Odvezemo se u zgradu Matice Iseljenika, kade jur nestrpjeno čekaju Buševčani nanas. Pozdravimo se bratski, kao da bi bili jur dugo poznati. Gledeć toga da su bili svi glavni zastupnici Matice na odmoru, se žnde mnogo ne zastavimo.

Nut zamu Buševčani peljanje grupe naprik. U svaki auto si zamemo jednog od njih. I u veselom razgovaranju juru naši automobili za njihovim. Po 25 km na cesti pr na Sisku smo jur u Buševcu. U kulturnom domu postanemo. Projdemo u jednu dvoranu. Ovde nas njihovi seoski predstavniki najsrdačnije pozdravu i žalu, da smo nek u ovako malom broju došli. Popijemo malo dobre domaće rakije i kisele vode "Radenske" i se malo razgovaramo. Zatim nas pak u pojedine stane razdilu. Težak je bio to posao. Nas nije bilo dosta za stane, ki bi nas bili rado primili. Ali da nam bude lipše i kraće zaredili su dva po dva u jedan stan. A kamo smo došli, bili smo najsrdačnije primljeni. Odmah je u stanu prestao dnevni posao i ošćenje se je počelo, ko je duralo, dokle smo bili u Buševcu.

Po zakašnjenom ob-jedu i malom odmoru si skupa razgledamo selo. Selo ima oko lloo stanovnikov. Stani nisu izvana za naše oko lipi. Najvećim dijelom nisu izvana žbucani. Ali u nutri vlada čistoća i pred kao kod nas. Stanovništvo je ljubazno i razgovorno. Opravno je kot i u kakovom našem selu.

AKO NISTE ČLAN, UPIŠITE SE I VI U OGRANAK "SELJAČKE SLOGE"

- 6 -

Na večer se sastanemo u ognogasnom domu s Buševčanima. Prijateljski pretrešavamo njeve i naše okolnosti. Na stavljene na pitanja se da i jasan odgovor. Nismo čutili niti najmanje straha ili zakrivanja. Čujemo, da i kod njih vlada big i sela, big iz poljodjeostva u industriju. Najvećim dijelom žive kod njih mali seljaci, ki su tokom dana zaposleni u kom poduzeću, a u slobodno vrijeme obradjuju pak svoju domaću zemlju. U kulturnom pogledu je Buševac jako aktivan. Ima oduševljenu dramsku grupu, ka mimo kazališnih igar u zadnji ljeti kaže na pozornici vrlo uspješno pir svojega kraja (Turropolja). Mimo toga postoji u selu čvrsta nogometna grupa i u cijelom kraju priznato ognogasno društvo.

Mi njim opet pokažemo, kakov je život kod nas. Jasno se vidi danam Hrvatima u Gradišću ide u gospodarstvenom pogledu dobro. U narodnom i kulturnom pogledu uživamo pravu slobodu. Državne vlasti nam ne nepravljaju nikakve teškoće u našem razvitku, protivno, mi dostajemo od vlade još i subvencije za gajeenje naše narodnosti. Ako pak dalje med nami Hrvati do kakvoga nesporazuma, onda smo sami krivi, kad se ne znamo kulturno složiti.

Na kraj živnih debatov se pak još jedno vrijeme bratski zabavljamo. Pijemo, pjevamo i napravljamo različne šale. Blizu polnoći krenemo pak u svoje stane na počivak.

Drugi dan si popodne razgledujemo okolične gospodarstvene zadruge. Doznamo da se kod njih gaju telci i telčići za prodaju. Vidimo i neka mjesta. Otpodne po objedu se odvezemo u Zagreb, da si ga malo razgledamo. Krećemo se čisto slobodno. Pogledamo se uz znamenitosti grada trgovine i goštione. Osvidočimo se, da je svega za imati ako imas pinez. A tako je i kod nas!

Vrhunac našeg boravka u Buševcu je bio ta dan na večer. U ognogasnom domu spravi se velika množina ljudovala na skupnu zabavu. Mladina je u krasnoj narodnoj nošnji. Muzika je isto nazoči. No mi Trajštofci dostanemo časni stol. Med nami sidi nam Gradišćanskim Hrvatima dobro poznati pjesnik i naš veliki prijatelj Janko Matko sa suprugom. Zabava se začne, radost i veselje ne prestane. Trajštofci moraju plesati dokle im dah ne sfali. Imao sam ta utisak, da još za života nismo imali toliko valjanosti. Blizu zore se rastanemo u najboljem raspoloženju.

Drugi dan 15. augusta 1968. je Velika maša. Odvezemo se u susjedsko selo na kiritof. Pri maši smo nazoči. Prodikač nas još i s toplimi riječi pozdravi. Po maši se damo u Desinac, kade si razgledamo jednu pivnicu i njeve vinograde. Zatim se sjedemo u krčmu i uživamo uz dobru kapljicu svetak. Stopav na večer krenemo u Buševac. Po večeri se spravimo još jedneč u kulturnom domu.

Po kratkom razgovoru se pak gospodin direktor Alfons Kornfeind u ime cijele trajštofske grupe najsrdačnije zahvali svim gostodavateljima na skazanoj ljubavi i pozove Buševčane na protiv-posjet u Trajštof. Ovde ćemo se pak mi Trajštofci za sve odužiti. Zatim projdemo spavati, ar kanimo rado ostaviti Buševac.

ČITAJTE " G L A S B U Š E V C A "

---

16. o. m. se tečim srcem i suzami na očima lučimo od naših prijateljev u Buševcu i ponovimo svi naš poziv na protivposjet. Aute zabrundaju i mi krenemo prema morju. Vozimo se kroz Jasku i Karlovac. U Karlovcu još vidimo sajam s blagom, kako se je pred mnogimi ljeti i kod nas držao. Ali put ide dalje preko Slunja na Plitvička jezera. Razgledamo si je. Čudimo se toj naravskoj lipoti i tolikim tudjincem na tom mjestu. Zatim nastavimo put prik Gospića u Karlobag. Odanie kanimo po malom odmoru u Zadar. Ali nam se povi da je nevrime pred dvimi dani cestu tako uškodilo, da se nemore tamo voziti. Zato moramo u drugi smir. Vozimo se po lipoj jadranskoj magistrali uz plavi Jadran u Senj. U ovom varošu nas preseneti velika množina turistov. Ovde nek prenoćimo i se vozimo dalje prik Crikvenice, Rijeke u Opatiju. Čudimo se moru i tudjemu svitu. Ali nigdir niže ostanka, nigdir mira. Aute i turisti iz skoro cijel og svijeta gonu jedan drugoga.

Po kupanju i malom odmoru u Medveskoj dragi odlučimo, da ćemo si putem k domu još Opatiju razgledati. Nevaljano mjesto za parkiranje i velika gužva s tudjinci nas iz ovog turističkog mjesta još prije prognju nego smo kanili. Odvezemo se od morja kraj. Dopusujemo do Ilirske Bistrice, kade opet prenoćimo. Drugi dan u jutro dojdemo u Postojnu, kade si naši muži razgledaju Postojansku jamu.

Za razgledanjem se pak godina rasipne, da smo jedva mogli svoje ljudi pobrati i krenuti prema domu. Vozili smo se marljivo. Kade-tade smo postali, da se malo odmorimo i ujačamo. U noći u 11 uri dospenemo konačno domom, kade su jur naši malo nemirni bili kad su čuli za veliko nevrime pred Zadrom. Zato su pak bili veseliji, kad su doznali, da smo ušli toj nesrići.

(Izvodak iz glasnika Gradišćanskih Hrvata)
(Hrvatske novine broj 34 od 31.8.1968.god.)

NAKON POLA STOJEĆA U RODNOM KRAJU

Dobio sam zadatak da intervjuiram dvojicu naših seljaka Antuna i Josipa Kovačevića koji su nakon dugog izbivanja u Americi došli opet vide svoj dom, svoju rodnu grudu koju su ostavili u potrazi za boljim, ljepšim životom. Ostavili su svoju grudu kao mladići u naponu srca a vratili se kao starci, ali živahni starci. Razgovarao sam sa Antunom dok je Josip bio pažljivi slušac razgovora i tek je tu i tamo rekao neki podatak. Moje je prvo pitanje bila:

"Koje ste godine napustili svoje rodno selo i što je bio uzrok vaše emigracije?"

Mislio sam da neću dobiti tačan odgovor ali sam se prevario.

KUPITE I VI KNJIGU:
"ŽENIDBA TUROPOLJSKOG PLEMENITAŠA VIDA LACKOVIĆA"

"Napustio sam Buševac 1913. g. u proljeće nakon Joževskog sajma. Jugoslaviju sam napustio ilegalno. Put je vodio prema Švicarskoj gdje sam dobio putnicu i otišao u Le Havr. Zbog čega sam napustio Jugoslaviju? Tada onda nisam bio svjestan, ali sam tek poslije shvatio da sam otišao u vrijeme kad je nastajao veliki preokret. Kad je industrijska roba zamjenjivala domaću, a nedostajao je novac jer se poljoprivredna roba nijemogla tako uspješno plasirati.

"Kako ste se osjećali i kako ste se privikli na život u Americi koji je bio prilično drugačiji nego u Buševcu?"

Život je u Americi također bio težak. Zaposlio sam se tamo gdje su bili i naši ljudi. Kao nekvalificirana strana snaga bili smo primorani da za niske plaće radimo najteže poslove. Radio sam u plinari kod proizvodnje plina. Težak i opasan posao. Ja sam namjeravao da sakupim neku svotu novaca i vratim se natrag kući. Ali ljudi imaju svoje planove, a život drugačije puteve".

"Koliko mi je poznato u SAD i Kanadi postoje iseljeničke organizacije kao na pr. "Hrvatska bratska zajednica". Imate resira me kad ste se uklopili u rad tih društava i kakve sve aktivnosti ta društva sprovode?"

"U HBZ sam stupio 1915. odnosno moj brat 1922. godine jer je kasnije došao. HBZ je potporna organizacija koja osigurava članove u slučajevima nesreće. HBZ je jedna od najboljih iseljeničkih organizacija koja podržava narodni duh i vezu naših naroda u iseljeništvu. Za vrijeme rata ona je pružala veliku pomoć NOB. A poslije rata u Jugoslaviju su preko Crvenog Križa i Srpslavenške organizacije bile slane ambulante i pomoć u odjeći i obući koja je bila sakupljena od naših ljudi".

"U Americi ste osnovali porodice. Imate sinove i kćeri. Da li i oni dobro vladaju hrvatskim jezikom i kakav imaju odnos prema zemlji svojih očeva i djedova?"

"Oni ne govore dobro naš jezik. Uklopili su se u život i postali Amerikanci. Ali ipak oni vole zemlju iz koje smo došli i cijene je".

"Kakav imaju odnos iseljenici i štampa o Jugoslaviji?"

"Mišljenja su različita, ali velika većina naših ljudi su simpatizeri NOB, a sada su simpatizeri nove Jugoslavije".

"Što vas je ponukalo da nakon tako dugog vremena dođete pogledati domovinu?"

"Odgovorit ću kratko i lirski: Ponukalo nas je dugo podržavana želja da još jednom, ne više puta vidimo zemlju u kojoj smo ugledali svijetlost sunca.

PRETPLATITE SE NA "VELIKOGORIČKI LIST"

ČITAJTE "GLAS BUŠEVCA"

"Kad ste stupili na tlo domovine koju niste tako dugo vidjeli recite mi iskreno da li vas je nešto iznenadilo odnosno razočaralo?"

"Ne dosad nije bilo razočaranja. Ali iznenadilo nas je i razveselilo to da smo našli zemlju u većim kulturnim i ekonomskom napredku nego što smo očekivali"

"Hoćete li napraviti komparaciju između današnjeg Buševca i onog kojeg ste napustili?"

"Usporedba nije moguća. Da nas je neko zajednom postavio na križanje, a da nije crkve koju poznamo mi ne bi znali da smo u Buševcu. Tu ima masu novih kuća. Buševac se stalno širi i veća. Vrlo smo razdragani i u kulturnom pogledu. Ovo bito međusobnom suradnjom organizacije čitavog sela."

"Proputovali ste prilično mnogo otkad ste u Jugoslaviji. Kakav su utisak ostavili na vas krajevi kroz koje ste prošli?"

"Proputovali smo Baniju, Primorje, Sloveniju te posjetili nekoliko sajma u okolini i pokušali govoriti s ljudima. Interesantno da ljudi Buševac (što na je vrlo razveselilo) izgovaraju s poštovanjem kao da bi i oni htjeli da je njihovo selo kao i Buševac. Posjetili smo nekoliko muzeja i Kumrovac i tu smo bez dopuštenja Josipa Broza jeli šljivice iz njegovog šljivika rekao je Antun i šeretski se nasmijao. Posjetili smo i Trakošćan i Jasenovac. Ovo je vrijeme ipak prekratko da bi sve upoznali" rekli su s žaljenjem.

"Čuo sam da ste kumovi novoj vatrogasnoj štrcaljki?"

"Da, naša porodica je već afirmirana u vatrogastvu u Buševcu. Mi smo kumovanje sa zadovoljstvom prihvatili"

Antun i Josip Kovačević su bili pripadnici "Američke socijalističke partije" pa je Antun bio zbog toga u zatvoru i na crnoj listi. Bili su članovi sindikata i štrajkaši. A sad postoji samo sijećanja na mladost koju nisu imali i koja je protekla u radu. Ostalo im je samo da se sijećaju djetinstva koje su proveli u selu i okolnim poljima. Ostavili su cijelom selu na čitanje 2 knjige: "Uspomene jednog iseljenika" i "Druga Amerika" kao sijećanje na svoj boravak u Buševcu. Još malo i idu opet nekome u posjetu. Zahvalio sam se i zaželio im sretan put u drugu domovinu.

Ivan Vinter

AKO NISTE, KUPITE KNJIGU:

"ŽENIDBA TUROPOLJSKOG PLEMENITAŠA VIDA LACKOVIĆA"

OVA KNJIGA JE USPOMENA NA NAŠE STARE OBIČAJE,
ZATO JE PRIGODAN DAR ZA POKLON.

ŠEZDESET GODINA POSTOJANJA OSNOVNE ŠKOLE U BUŠEVCU

Ovaj članak, koji izlazi u našem glasilu, osvježit će uspomene bivšim učenicima, mladima dati uvid u razvoj naše škole. Širina u početku imala bi pomoći čitaocu da što detaljnije upozna historijski put razvoja škole u Buševcu.

Za otvorenjem škole težio je narod Buševca mnogo godina. 1. travanj 1908. godine bijaše lijep proljetni dan, dan put sreće i veselja za selo Buševac, jer se slavilo otvorenje škole. Toga dana sakupilo se cijelo selo na svečanosti otvorenja škole. Zvono na crkvi dalo je znak da je proslava počela. Nakon svečanosti roditelji i dijeca pošli su u školu. Zgrade za školu nije bilo, pa je zato iznajmljena kuća gostioničarke Bare pl. Rožić za 400 kruna godišnje. Škola je bila na prvom katu, a odmah uz nju učiteljev stan. Prvi učitelj u Buševcu bio je Milan Vitković, a u prvom školskom odboru bili su slijedeći Buševčani, Nikola Kos, Josip Robić, Mijo Robić i Josip Kovačević. Plemenitaška Sučija u Buševcu ustupila je besplatno pola rali oranice na korištenje učitelju. 1908/9. školske godine dijeca se upisuju u školu u Buševcu. Na licima dijece čita se sreća, jer ove godine neće gaziti blato i snijeg da bi došli do škole u Vukovini. 30. rujna 1909. godine na mjesto Milana Vlatkovića dolazi Margita Srčan, koja ostaje sve do 1. rujna 1914. godine. Dekretom zemaljske vlade od 20. kolovoza 1914. godine premještena je u školu Desinac Margita Srčan a 4. rujna 1914. godine na školu je došao Bogomir Zotman, koji na školi ostaje samo 2 dana. Gospodinu Zotmanu sredina nije odgovarala pa se zahvalio na dužnosti. Na njegovo mjesto bi imenovan Alojzije Jovanović, ali ni on nije ostao dugo i ako ga je narod lijepo primio (u selu Stative imao je deklu koja ga je tamo i odvušla). 6. prosinca 1914. godine dolazi Ante Stromar, koga je narod zavolio i molio Vladu da ga zadrži. Umjesto namještenja dobio je premještaj, što ga je ogorčilo do te mjere da se zahvalio na dužnosti. Kako se vidi u ovom su polugodištu bile burne personalne promjene što je i odgovaralo predratnom stanju. 2. veljače 1914. godine dolazi učiteljica Ivka Medvešak koja će ostati 18 godina u Buševcu. Interesantno je da su članovi školskog odbora Nikola Kos, Josip Kovačević, Ivan Robić i Mijo Robić bili na svojoj dužnosti sve do 1922. godine. Nikola Kos drži funkciju predsjednika školskog odbora od 1911. do 1926. godine!

1922. godine u školskom odboru su Nikola Kos, Stjepan Katulić, Franjo Sever, Ivan Kovačević i Mijo Robić. 18. prosinca 1925. godine škola je preseljena iz Rožić Bare u adaptiranu kuću "Sučije Buševac", gdje je imala skućen prostor. Najamnina je bila 5000 dinara. 9. svibnja 1926. godine imenovan je novi školski odbor na čelu s Ivanom Kovačevićem. Članovi su Stjepan Katulić, Mato Detelić i Jakob Detelić. 26. listopada dolazi u školu Buševac učiteljica Nevenka Sković što je uvjetovano prirastom dijece. Prostor koji škola posjeduje ne odgovara novo nastavnim uvjetima. 7. srpnja 1929. godine u školi Vukovina prvi put su izložene narodne nošnje i dječji radovi, gdje su izlagali učenici iz Buševca. Škola Buševac dobila je veliko priznanje za izložene radove-diplomu "HRVATSKO RADIŠE". 15. veljače 1930. godine premještena je Skorić Nevenka, a na njezino mjesto došla je Svear Marija. 28. lipnja 1930. godine škola u Buševcu priradila je i ložbu učeničkih radova.

Na žalost, posjeta je bila mala. 19. prosinca 1931. godine na školu dolazi učitelj Flagor Martin, koji preuzima upravu škole od Ivke Medvešak. Kakav je odnos imala Kraljevska vlast stare Jugoslavije dovoljno govori primjer Ivke Medvešak, koja nakon 18-godišnjeg uspješnog rada umjesto nagrade dobiva premještaj u zabitno mjesto Bučicko, gdje je razočarana dočekala kraj života.

27. decembra 1932. godine premješten je na ovu školu Mihatović Matija, koji će ostati u Buševcu punih 20 godina. Dolaskom druga Mihatovića škola postaje jezgro iz kojeg zrači kultura i prosvjeta u cijelom selu. To je čovjek, koji nije žalio truda, da bi u selu formirao i razvijao mnoge aktivnosti u kojima je okupljavao omladinu Buševca. Nije čudo što je isti izabran za počasnog omladinca Buševca. 24. februara 1933. godine Buševac slavi još jedan vrijedan jubilej otvorena je nova škola. Za izgradnju škole treba zahvaliti cijelom selu, a naročite zasluge pripadaju Deteliću Mati, koji je u to vrijeme bio blagajnik školskog odbora. On je preko banske Uprave isposlovao novac za gradnju škole. Djelomične troškove škole podmirila je plemenita "Sučija Buševac". 4. svibnja 1933. godine našu je školu posjetio 5. c razred učiteljske škole iz Zagreba pod vodstvom dr. Praška. Značajno je spomenuti da je 1934. godine na inicijativu Mihatovića organiziran tečaj za domaćinstvo, koji je vodila Ana Popokopulus. 5. prosinca 1934. godine razrješena je dužnosti na ovoj školi Svear Marija. 24. siječnja 1935. godine na školu dolazi Bator Ljubica. 1933/4. školske godine bira se novi školski Odbor od slijedećih članova Katulić Stjepan, Detelić Mato, Detelić Andrija, Detelić Jakob i Pasariček Josip. Povodom 30-godišnjice postojanja škole 1938. održana je prigodna svečanost.

U to vrijeme selo je imalo 150 kuća. Tip kuća je do tada prevladavao staro posavski. Ljudi počinju zidati kuće novog tipa bliže ceste. Zadruga su se već godinama raspala. Broj stanovnika rapidno raste, što se vidi po prirastu učenika. Buševljani su porijeklom plemenitaške obitelji Bobesića, Črnka, Detelića, Kovačevića, Kosa i Robića, koje se pominjaju već 350 godina. U navedenih 30 godina seljaci se bave poljoprivredom većina se bavi i kirijom. Kirijaši kupuju drvo u brdima i preprodaju ga u Zagrebu radi čega ljudi gaje konje. Interesantna su siječanja Buševčana koji su u tom vremenskom periodu spavajući na kolima prodavali Trgom Republike. Svinje se gaje sve manje jer je velika površina šuma posječena.

Nesređene ekonomske i političke prilike u staroj Jugoslaviji utjecale su na i onako loše prilike u selu. Mladi Buševljani sve više se proletariziraju, idu na rad u Zagreb ili Turapolje. U to vrijeme u Buševcu svaka kuća prima list "Seljački Dom", a čitaju se i druge novine. Buševljani ne samo da primaju novine nego i pišu članke u istim. Mato Detelić, Ivan Katulić, Stjepan Kovačević, i Josip Kos prednjače u pisanju i prosvećivanju sela. Mato Detelić piše pjesme koje se čuvaju u arhivi ogranka "SELJACKE SLOGE". Pod rukovodstvom Mihatovića u selu postoji pjevački zbor, tamburaška sekcija i dramska sekcija u kojoj su okupljeni mladi Buševčani.

1940./1. školske godine premještena jes ove škole. Kos Ljubica a 30. rujna na mjesto Kos dolazi Štomar Dragica. Za vrijeme rata na školi su radili Mihatović, Štomar a siječnja 1943. godine dolazi i Balen Ana. Za vrijeme rata i pored teških uvjeta uspjele se održavati nastava. Školska zgrada je u toku rata prilično oštećena. Veliki dio školske arhive je nestao. Školsko dvorište i vrt su potpuno prazni.

Poslijed rata Buševljani su brzo opravili školu i dvorište, a nastava je odmah počela. 1945/6. školske godine počinje s novim elanom. Na školi se razvijaju mnoge aktivnosti koje vodi drug Mihatović. 27. studenog 1946. na dužnost nastupa Josip Jurašić. Školske godine 1947/8. na školi se otvara šesti razred. 15. rujna 1948. na mjesto Jurašića Josipa dolazi Robić Anica. Školske godine 1954/5. na školu dolazi za upravitelja drug Črnko Matija.

Dolaskom druga Črnka za upravitelja počinje borba za osmogodišnju školu. Črnko je naslijedio teške probleme. Škola je imala samo jednu učionicu s trošnim namještajem. Trebalo je tražiti prostor i kadar. Prvi zadatak, koji je riješio bio je proširenje škole, osposobljavanje prostora za učionice u Zadržnom domu. Škola nije imala nikakvih učila osim dotrajale ploče, polupanog gločusa i poderane geografske karte. Neki prostori u Zadržnom domu adaptirane su za učionice. Paralelno s borbom za prostor trebalo je tražiti kadar, kojeg je u to vrijeme bilo teško naći. Prema mogućnosti nabavljen je i namještaj koji je i danas škola koristi. Školski vrt zasađen je pod stručnim rukovodstvom. Vrt služi učenicima za izučavanje primjenjenih znanja iz biologije. Rad druga Črnka odražava se u punoj mjeri i van škole. Bio je na samo društveni nego i vrlo aktivan politički radnik. Školske godine 1955/6. na školi radi Črnko Matija, Osterman Ljubica, Jureković Josipa, Jureković Ratimir. 1956. godine škola prvi put upisuje sedmi razred. 1956/7. na školi rade Črnko Matija, Jureković Ratimir, Jureković Josipa, Katulić Marija, Valjan Ljubica i Kapor Jasminka. Te školske godine prvi put se upisuje osmi razred. Škola Rakitovac pripala je pod upravu Osnovne škole Buševac. 1957/8. godine na školi radi isti kadar. 1958/9. školske godine na školi je osjetno proširen kadar. Pored navedenih na školu su došli Dobrinić Ivanka, Turk Anica. Dolaskom na rad Dobrinićke i Turk Ane nastava se u mnogome poboljšala. 1960/1. na školu dolazi Brezak Silva, Musić Miroslav, Polgar Bela i Musić Vlasta. Prva dvojica su i danas na školi. 1961/2. na školu dolazi Čubelić Miroslav, koji i danas radi na našoj školi. 1962/3. kadar se potpunjuje s Marjanovićem Stjepanom, Marjanović Divnom i Perković Slavicom. 1963/4. sa škole odlazi drug Črnko Matija. Za vrijeme upraviteljstva druga Črnka pokrenuta je akcija za gradnju škole, ali pored velikog truda cijelog sela nije se na tome uspjelo. Narod je dao veliki udio u prijevozu cigle i pjeska. Buševljani su s ponosom govorili o gradnji nove škole ali na žalost osim nade i divnih nacрта koji su skupo plaćeni danas više ništa nema. Namjesto druga Črnka Matije za upravitelja dolazi Poljak Drago koji rukovodi školom do 1966/7. školske godine kada se škola pripaja centralnoj školi u Vukovini a naša postaje Područna. Sa pripajanjem Osnovne škole Buševac školi u Vukovini na školi se poboljšao kadar jer nastavnici koji rade u Vukovini rade i u Buševcu.

1.3. 1967. godine došao sam za upravitelja Osnovne škole u Buševcu. Dolaskom za upravitelja u školi sam našao dosta nerješjenih problema. Odmah sam poduzeo mjere za rješavanje najhitnijih problema. Područna Osnovna škola u Buševcu ima jednu dotrajalu školsku zgradu. Za normalno odvijanje nastave škola koristi četiri učionice i zbornicu u zgradi Zadržnog doma.

Od navedenih učionica samo je jedna prostrana, dok su ostale adaptirane i ne odgovaraju namjenjenoj funkciji. U zgradi Zadrnog doma pored učionica nalazi se kino prostorija, prodavaonica i magazin, što sveremeti pedagošku funkciju škole.

Održavanje reda u zajedničkoj prostoriji, hodnik i stepenice problem je koji se godinama ponavlja. Tako je tu u mnogome pomogla Omladinska organizacija još uvijek nailazim na probleme. Stara škola kao objekt ostaje i godine u godinu sve ne prijatniji za učenike i nastavnike. Stoga, s pravom sam postavio zahtjev, Upravi škole i zajednici da se već pažnja posveti problemu prostora i estetskog izgleda škole, jer zapuštenost povlači za sobom osim estete i etički izgled. Da bi estetski izgled škole bio što bolji u toku prošle godine uklonili smo nehygienijske objekte. Uz puno razumjevanje direktora i drugih upravnih organa izrađen je novi sklop, opravljen elektro instalacija, izmjenjene brave i stakla na prozorima. U zbornicu smo nabavili zastore i nove stolnjake. Namještaj u razredima je polovičan. Trebamo istaći pomoć Mjesne zajednice koja nam je u rješavanju problema u mnogome pomogla. Mjesna zajednica pored ostalih usluga dala nam je televizor na upotrebu. Osposobila prostoriju za radionicu tehničkog odgoja. U toku je adaptacija male prostorije za kuhinju za što nam je dala mogućnost Mjesna zajednica. Namještaj za radionicu dala nam je Osnovna škola "Nina Maraković" Zagreb, Orlovac 2 što dugujemo mnogo drugarici Ljubici Anici direktoru iste škole. U prošloj školskoj godini zasadili smo u školskom dvorištu razno drveće i cvijeće. Izgradili smo igralište za nogomet, rukomet, odbojku i košarku. Oko nogometnog igrališta zasadili smo breze. Školski vrt koji je bio zapušten zasadjen je sa kruškama i jabukama. Brižnim njegovanjem sadnica u školskom dvorištu i vrtu stvorili smo kod učenika prijatni vizuelni doživljaji. Učenike smo navikli časami održavaju zasade sadnice. Izbor biljaka za dvored održavanje i njega zatim prilazni putevi, staze urednost i održavanje vršili su naši učenici zajedno s omladinom Buševca. Postoji dobra volja Mjesne zajednice da pri proširenju Zadrnog doma daju prostora za potrebe škole. Škola ima ukupno osam odjelenja od prvog do četvrtog razreda dva odjelenja. Od petog do osmog razreda šest odjelenja. Oba odjelenja nižih razreda su konobna. Ukupan broj učenika u ovoj školskoj godini iznosi 200. Nastavni kadar na školi je zastupljen stručno. Slobodna aktivnost učenika su specijalni oblik odgojno obrazovnog rada, koji je baziran na interesima i sklonostima i njihovim htjenjima učenika. Nažalost na našoj školi pored muzičke sekcije i grupe mladih matematičara na radu je jedna druga grupa. Istini za volju uvjeti rada dosta su teški. Škola nema slobodnih prostorija kabineta, nastavnici su pretežno putnici. Treba istaći i solidan rad muzičke sekcije, koja je sa horom u protekloj školskoj godini uspješnom reprezentativala našu školu. Narocito se istakao njen rad na smotri Mladosti u Velikoj Gorici i proslavi 60-podišnjice škole Buševca. U cilju dijagnostičkog uočavanja učenika koji su postigli najviše uspjeha u savladavanju materije iz matematike i fizike više puta sam ispitao učenike kontrolnim pitanjima. Najbolje učenike organizirao sam u zajedničku grupu mladih matematičara i fizičara.

S njima sam radio u okviru slobodnih aktivnosti. U grupi smo produbljavali znanje rješavanjem zadataka koji su tražili veće misaono angažiranje učenika. Rezultati tog rada očitovali su se na ovogodišnjem Općinskom takmičenju, gdje smo zauzeli drugo mjesto. Javna djelatnost škole odvijala se preko proslava koje organizira škola. Prošle školske godine u čast 29. novembra održana je akademija na kojoj je bivši učenik naše škole pukovnik JNA drug Robić Nikola evocirao uspomene iz NOB-e. Svakako naša najveća proslava je proslava 60-godišnjice postojanja Osnovne škole u Buševcu.

Veliki je to i radostan bio dan za selo Buševac, jer tog dana škola je željela pokazati sve što zna, Neće se brzo zaboraviti taj susret gdje su se sreli bivši učenici naše škole (danas pukovnici JNA, glumci, liječnici, inženjeri itd.) Ostatak će u siječanju samo jedan dan ali dan koji dugo traje. Dan kojim je škola upozorila javnost na sebe. Dan koji u sebi sadrži mnogo.

Ivan Glavaš

KULTURNA KRONIKA

DI OG E N E Š

Ova kajkavska komedija prvi puta prikazana je u Buševcu 19.5. ove godine. Opravdano je bilo očekivanje ove skraćene komedije nešeg starog kajkavskog pisca Tituša Brezovačkog.

Dugotrajan mukotrpan rad redatelja i čitavog glumačkog ansambla OSS-e urodio je plodom. Sa naše pozornice čule se opet stare kajkavske riječi. Nake od njih davno ili nisu čuli niti naši najstariji mještani. Pažljivim slušaocima mogao se pratiti tekst i shvatiti pojedine davno zaboravljene riječi.

Vragome tni DIOGENEŠ - Branko Detelić i njegov uvijek ljut gospodar HERMENEGLD - Ivan Rožić (Antuna), izazvali su kod publike spontani smijeh.

Dijak ZMEKNIREP - Ivan Robić (Mije), sa svojim magarčijama stalno je držao publiku u očekivanju događaja, dok je sama pojava trbušastog kelnera MEDOBUZA - Stjepana Rožić (Petra), izazvala urnebesni smjeh publike.

Zbog izrazito komične uloge, a i odlučne interpretacije ova rola ostat će nam dugo u sjećanju.

Ostala glumačka ekipa sastavljena od više iskusnih glumačkih imena i par debitanta, uz manje propuste, dobro je odigrala svoje uloge.

Kostimi, koje je po nacrtu režisera izradila Mira Rumbak, bili su dobri. Idealno rješenje imale su kulise, koje je također po skici redatelja postavio Vladimir Pospisil.

Grb grada Zagreba s jedne strane kulisa i plemenite općine Turropolja s druge strane, bili su lijep dekor za ovu predstavu.

U Buševcu su dane tri predstave. Gostovalo se samo u Velikoj Gorici na Smotri mladih. Tu je izvedba doživjela lijep uspjeh.

Neočekivani izbor našeg dramskog ansambla da sudjeluje na Festivalu amaterskih kazališta Hrvatske u Drnišu, priznanje je našem višegodišnjem amaterskom radu. Ovaj izbor podigao je još više moral glumcima i ugled ove družine u našoj općini.

Mnogi naši mještani s nestrpljenjem očekivali su svaki dan novine da bi mogli pročitati izvještaj iz Drniša.

Evo takvog izvotka iz novina:

ZAVRŠEN FESTIVAL DRAMSKIH AMATERA

Drnišani veoma zaeovoljni izvedbama predstava amatera iz Vinkovaca, Kutine, Buševca, Đurđevca, Belišća i Drniša.

DRNIŠ, 30. svibnja (tel.) - U četvrtak na večer završen je Festival dramskih amatera Hrvatske koji je trajao pet dana. Drnišani su imali prilike vidjeti šest dramskih grupa: nastupali su amateri iz Vinkovaca, Kutine, Buševca, Đurđevca, Belišća i Drniša.

Nakon nastupa Vinkovčana i Kutinčana sa zanimanjem se očekivala treća večer - nastup amatera iz sela Buševca. Igrajući "DIOGENEŠA", Tituša Brezovačkog, oni su poletno i na svoj način, ponekad dođuše naivno ali ipak toplo, tumačili Brezovačkog. No, uspjelu su zaokupiti pažnju većeg dijela publike.

ZAVRŠEN FESTIVAL DRAMSKIH AMATERA HRVATSKE U ZADRU

"VELE BARUFE" na Festival amatera Jugoslavije.

- Za susret komornih scena na Hvaru predložena "Pukotina raja" Dramskog studija iz Zadra.

- Podijeljene pohvale i diplome izvođačima.

ZADAR, 7. lipnja (tel) - U petak u jutro ocjenjivački odbor Festivala dramskih amatera Hrvatske, koji je u četvrtak izvedbom "Velikih Barufa" riječkih amatera završio u Zadru, saopćio je svoj sud o smotri koja je okupila 26 amaterskih grupa i oko 400 izvođača. Žiri je odlučio da dramske amatere Hrvatske na ovogodišnjem Festivalu amatera Jugoslavije na Hvaru predstavljaju Riječani.

Ocjenjivački odbor dodijelio je diplomu Studenskom s tiričkom glumištu iz Zagreba za izvedbu farse "Pasivna otadžbina pa traže pasoš" i dramskoj grupi Seljačke sloge iz Buševca za izvedbu "DIOGENEŠA", itd.

Pohvale su dodijeljene režiseru Ivanu Rožiću iz Buševca i D. Gibičaru iz Belišća.

Sami ovi izvještaji govore ono što je zaslužila naša ekipa, naš tradicionalni dramski amaterizam i režiser Ivan Rožić - sposoban nasljednik priznatih starih redatelja buševačke pozornice.

Svečana predaje diplome dramskoj družini OSS-e i pismenih pohvala redatelju Ivanu Rožiću i glumcima Branku Deteliću, (za ulogu Diogeneš) te Stjepanu Rožiću (za ulogu MEDOBUZA) održana je u subotu 7.9. o. g. u Buševcu.

Ovom svečanom činu uz glumačku družinu, te Upravnog odbora OSS-e prisustvovao je i Ivo Plasej tajnik muzičkih društava i organizacija Hrvatske.

Diplomu i pohvale uručio je Ivo Mikulić, tajnik saveza amaterskih kazališta Hrvatske.

Tom prilikom održano je i kraće savjetovanje o daljnjem radu dramskog ansambla.

POVIJEST TUROPOLJA

MIROVNI SUDAC

(Povijest plem. općine Turopolja, svezak II str. 76)

Kao što gotovo kod svih hrvatskih plemenskih općina nalazimo i u Turopolju već u najdavnije vrijeme mirovni sudce, (iudex arbiter, iudex pacis, amicabiles compositores) koji riješavaju među prućim strankama razmirice građanske naravi, ponajviše razmirice tičući se zemljišna posjeda. To je mirovni sud (iudicium, arbitrum, sententia pacis), a a presuda po njima i rečena je mirovna.

Mirovne suce redovito birahu pruće se stranke, svaka za sebe isti broj, uz obavezu, da će se pokoriti njihovoj presudi, a često ustanovljivahu i globu za onu stranku, koja se ne bi pokorila. Redovito su ovi suci Turopolju i a ima gdje i po koji stranac. Tako god. 1528. vidimo među mirovnim sucima i župnika samoborskoga Petra. Ta vrst načina riješavanja raspre zbiva se kako se veli, miru i slozi za volju. Tako već god. 1257. riješavaju "poštteni muževi" (viri probi) raspru između Turopoljaca o zemlji.

Presuda mirovnoga suda stvarana je ili u prisuću redovnog suca Turopolja, ili pako bez njegovu prisuća, a stavljena je na pismo ili po županu zagrebačkom (u staro doba) ili županu turopoljskom kao zakonitom sudiji turopoljskom.

Kad se je god. 1557. radilo o riješenju građanske raspre između općine turopoljske i Ivana Alapića, učinile su obje stranke ugovor pred zagrebačkim kaptolom, da će se pokoriti presudi osmerice mirovnih sudaca, kojima je dodan još deveti (superintendens), koji je valjda glasovao u slučaju raspolovljenih glasova. Ujedno se obvezoše, da ako stranka, koja se ne bude pokorila presudi, platiti 100 gube, a gubit će pravo na parnicu.

Tečajem vijekova riješavane su mnoge raspre među turopoljskim plemićima putem mirovnoga suda. I za vrijeme austrijske vlade bilo je u Turopolju mirovnih sudaca.

Mirovni sud još je i danas u Turopolju. Ustanovljen je zakonom o Turopolju od god. 1895. Kad se najme porodi praga između ovlaštenika glede izvršivanja ovlaštentičkoga posla, ako je opseg i opstanak istoga inače nepreporan, to takav prijepor riješava župan sa mirovnim odborom, što ga nakon saslušanja prućih se stranaka imenuje župan od slučaja. U slučaju između zastupnika plem. općine, koji nijesu u sporu interesirani.

Nezadovoljna stranka može u roku od 14 dana uložiti utok na upravni odbor županije zagrebačke, koji kao prva molba odlučuje o sporu. Protiv te odluke pristaje nezadovoljnoj stranci utok na zem. vladu, kao na drugu i zadnju molbu.

1. Sravni članak o progonu vještica u Turopolju u ovom djelu
2. III. 2.
3. I. 13.

Mato Detelić: NAŠE SELO BUŠEVEC (nastavak)

(Društveno-politički i kulturni život našeg sela od 1863. god. do Drugog svjetskog rata, a i poslije. Kratki historijat bivše Zemljišne zajednice plemenite općine Turapolje, u kojoj zajednici je bilo i naše selo, a s njim usko vezano kroz to razdoblje)

ŽIVTO I OBIČAJI NAŠIH LJUDI

MALA PRIČA IZ STARIH DANA

Zadugari iz kućne zadruge Katulić (markove) posijali su jedne godine žito (proso) na polju zvanom Puščine, koje je bilo pod turapoljskom šumom zvanom mali Topolovac.

Jednog dana doselili su se cigani u šumu i pastili konje u polje. U noći konji su došli u Markovo žito. Kako su seljaci znali da su se cigani doselili u šumu, jedan je od Markove zadruge u jutro rano otišao da pogleda žito, ali je u žitu našao ciganske konje.

Odmah se vratio kući, i na dvorištu počeo vikati i zvati svoje zdugare: "Ju-na-ci, ci-ga-ni na ži-tu, ki s kolcem ki s proscem."

A, ti Jalža žgance skuhaj i dobro je zamasti (dok oni dodju).

OSNUTAK DOBROVOLJNOG VATROGASNOG DRUŠTVA

Još godine 1900. osnovano je u našem selu Dobrovoljno vatrogasno društvo.

Uslijed učestalih požara u našem selu, a i u okolnim selima rodila se misao kod naših nekih naprednih seljaka, da je jedini spas u ovakovim slučajevima u obrani od požara jedna humanitarna organizovana skupina ljudi koji bi svojom organizovanošću i požrtvovanošću bili od velike koristi u obrani od požara, a da imade i zato odredjena vatrogasna sprema i oprema.

Kako su po gradovima, a i po svim većim mjestima bila organizirana Dobrovoljna vatrogasna društva, to odlučise i naši seljaci da osnuju takovo društvo. I na inicijativu naših naprednih seljana osnovaše "Dobrovoljno vatrogasno društvo" i to na sastanku (sprovišću) zemljišne zajednice plemenite sučije Buševac kojoj je onda bio sudac Josip Kovačević (stariji)

No, nije još u ono doba to bilo lako osnovati. Neki natražnjaci borili su se protiv osnivanja toga društva notivirajući, da će se sučijski novac potrošiti na društvo a da društvo osnivaju pojedinci, da budu uz društvo pravili koje-kakve zabave i pijace itd. No borbom i aktivnošću naprednih uz podršku suca Kovačevića osnovaše D.V.D. i za sučijski novac kupljena je vatrogasna štrcaljka, koja je u ono vrijeme bila čuvena kao najbolja ručna vatrogasna štrcaljka, a uz to kupiše i nekoliko para vatrogasnih odijela.

Druge godine napraviše i vatrogasno spremište za štrcaljku i vatrogasne sprema i nekoliko godina kasnije naše društvo uz zalaganje vatrogasnog zapovjednika Josipa Robića (kolar) slovalo je kao najbolje vatrogasno društvo u selima našeg kotara. Poslije je društvo osnovalo i vatrogasnu knjižnicu kojom je i širil i prosvjetu u našem selu.

NAŠI SELJANI U AMERICI

Mnogi naši seljani, koji su otišli za zaradom u Ameriku, još prije prvog svjetskog rata, vratili su se natrag u domovinu u Buševac. Mnogo ih je ostalo tamo, gdje žive sa svojom djecom, koja su tamo i rošena. Mnogi su već i ušli. Poslije II svjetskog rata mnogi su došli u posjete svojim familijama i rođacima u oslobođenu domovinu.

No svi ti naši seljaci iako su ostali u Americi nisu zaboravili rodno selo Buševac a ni domovinu svoj stari kraj.

Za vrijeme II svjetskog rata u borbi naših naroda za oslobođenje, podupirali su moralno i materijalno našu narodnu partizansku vojsku sa raznim poklonima u odjeći i u novcu. Nakon rata slali su poklone za obnovu naše opljačkane zemlje.

Osim drugih poklona i pomoći našem selu, poslali su D.V.D. Buševac modernu motornu štrcaljku koju su naručili u Njemačkoj i poklone u novcu. U toj akciji za pomoć našem selu osobito su se istakli Janko Robić (Petrov) i Josip Črnko (Matičin) koji su i nakon rata pohodili naše selo.

U znak zahvalnosti svim našim seljanima koji su pomogli naše selo i D.V.D. Buševac D.V.D. podiglo je u Vatrogasnom domu spomen ploču, na kojoj su ispisana zlatnim slovima sva imena naših dobročinitelja za vječnu uspomenu.

I N M E M O R I A M

MATO DETELIĆ - BANSKI

1898. - 1968.

Navršio je sedamdeset godina života, tmurnog i burnog života pod olujnim nebom naše teške prošlosti.

Sklanjao se i branio pod udarcima sudbine onako kako je on mislio da je najbolje. Radio je i griješio, kao što griješe svi oni što stvaraju, i učio se na svojim griješcima.

Kao golobrad momak bačen je u svjetsku klalnicu prvog svjetskog rata, da se bori za interese Austro-Ugarske monarhije. Iz nje se vraća ranjena tijela i ranjene duše. Shvatio je da to nije dobro da rat ne donosi ljudima sreće. Počeo je misliti o ljudima i životu, čitati knjige i pisati pjesme.

Napredan, pun mladenačke snage, on se upisuje 1919. godine u jedino društvo u selu DVD - Buševac. Već 1920. godine bio je među osnivačima prvog hrvatskog seljačkog prosvjetnog i dobrotvornog društva "Seljačke Sloge" u Buševcu. Godine 1923. postao je prvi glumac na novim daskama našeg dramskog stvaralaštva. Za svoj rad 1963. godine dobio je Spomenicu OSS-e. Njegov pjesnički dar i govoračka sposobnost digli su mu ugled među seljanima. Biran je i za suca tadašnje zemljišne zajednice plemenite sučije Buševac. Zastupao je svoje selo na svim spravišćima plemenite općine Turopolja.

Uvučen je u politički život stare Jugoslavije, države u kojoj je vladao mrak nad potlačenim narodima. U toj se borbi ne snalazi. Tek u toku NOB-e uvidio je pravi put za sreću naroda i tad stupio u NOP, a zatim otišao u partizane za svojim sinovima.

Više radnih pobjeda na ekonomskom i kulturnom polju vezano je za njegovo ime. Sve do svoje smrti bio je aktivan član OSS-e, stalni suradnik "Glasa Buševca", u kojem je štampano više njegovih članaka i pjesama. Njegovi članci i pjesme štampani su u drugim časopisima i novinama. Ostavivši tako neizbrisiv trag njegovog stvaralaštva. Njegova je smrt velik gubitak za njegovu porodicu, našu kulturno-prosvjetnu zajednicu i naše selo. OSS-e izgubio je svog počasnog člana i posljednjeg osnivača društva.

Njegova familija, sve naše organizacije i naše selo ispratilo ga je na njegovom posljednjem putu.

Nad ntvorenim grobom održao je posljednji govor - njegov stari suradnik iz DVD-a, Franjo Rožić (Dragičin) i oprostio se s njim u ime najstarijeg društva našeg sela, te Stjepan Robić, predsjednik OSS-e, koji se zahvalio na njegovom osnivačkom radu OSS-e i njegovom višegodišnjem radu u njoj.

Na njegov grob položeni su mnogobrojni vijenci njegovih najbližih kao i svih naših organizacija.

On je umro, ostala su djela i sijećanje.

Ostala je njegova najmilija pjesma "Oranje", simbol snage i života. Pjesma kakve je on najrađe pisao uz plug na polju, na izvoru života i erupciji snage.

Hajd zelenko, hajde vranče!

Jošte malo, samo malo,

Već je blizu ovo veče,

Sunce skoro već zapalo.

Nema više njegovih ruku da potjeraju zelenka i vranca. Prebrzo je došlo ono veče kad je nad njegovim životom sunce zapalo.

Za sve ono što je dobro učinio
neka mu je hvala i slava!

J A B L A N

Stajao je ponosan
Usred svoga sela
Vinuo se svojim stablom
Nebu pod oblake
Krasio je selo
I, bio prkosan
Na sve vjetrove i bure
Na zimu kišu i oluje
Savijale ga nemile
Sve prirodne sile
Ali on se uzdigao i opet
Ponosno kao svjetionik
I, uvijek je bio pobjednik.

Ali jednog kobnog dana
Naljuti se nebo strašno
Zacrni se bijeli dan
I zagrmi snagom svom
A, u jablan visok i ponosan
Udario strašni grm
Rascepa ga sve po pola
a, naš jablan stresu se od
bola
Za nekoliko dana
Kad sunce osvane
Porušile njegove se grane
A sad - strši mrtvo stablo
Nebu pod oblake -
Nestalo je sveznadara
Priče svakojake

Mato Detelić

N A Š I M E Đ U N A M A

POSJET GRADIŠĆANSKIH HRVATA BUŠEVCU

Članovi OSS-e i čitavo naše selo željelo je svim srcem da bude domaćin i prijatelj svakom našem dragom bratu iz Gradišća. Zato smo se obratili našem poznatom pučkom piscu Janku Matku da nas on poveže s njima. On je to rado učinio.

Naš poziv da nas posjete odmah je prihvaćen.

Željno smo očekivali dan da se sretnemo s njima, da vidimo dali ti "Austrijanci" govore Hrvatski kako smo puna puta čuli u radio vijestima za Gradišćanske Hrvate.

I došao je taj sretan trenutak. U utorak 13. kolovoza susreli smo se u Zagrebu i razumjeli se riječima i srcem.

To su naši. Naši su to - govorilo mi je nešto u srcu.

Da naši, uvijek naši, i ako su njihovi pradjedovi pred par stoljeća otišli iz stare domovine, ali su ostali naši u srcu i jeziku.

Ponosni smo bili što su došli k nama u naše selo. Svi smo ih htjeli imati kod sebe, ali smo se bojali da nećemo im moći pružiti sav onaj komfor kojeg oni imaju kod kuće.

Ipak naše selo obavezalo se da će primiti sve drage goste. Svaka naša kuća bit će im dom. Svi su čekali sa nestrpljenjem da ih vide, da se razgovaraju s njima i zabave u domu.

Koristili smo svaki trenutak da im što više pokažemo svoj život i kraj, jer su željeli sve vidjeti i čuti, prvenstveno Zagreb, lijepo proštenje na Veliku Gospu u Vukovini.

Interesiralo ih je i naše zadrugarstvo. Svukud smo ih vodili. Sretni smo bili s njima i oni s nama, kad smo zagrljeni pjevali njihove hrvatske pjesme pd padinama Jastrebarskih gorica u Mladini.

Kad smo pjevali i plesali u Buševcu, nikad nije bilo sumnje da nisu naši srcem i dušom, da u njihovim žilama ne teče hrvatska krv. Mi smo ih kao takove i dočekali.

Na ples koji je u njihovu čast priređen, došlo je sve iz sela što je moglo doći. Tu su pozvani i naši pozivnici iz SAD, braća Antun i Josip Kovačević, te naš stari prijatelj gospodin Janko Matko.

Lijepa riječi koje smo tada čuli od njihovog predsjednika Alfonsa Kornfeinda, gospodina Janka Matka, i našeg povratnika Antuna Kovačevića, kao i njima pozdrav predsjednik OSS-e Stjepana Robića, koji im je tom prilikom svakom izručio skroman dar, knjigu koja govori o našoj povijesti: Zenidba turopoljskog plemenitaša Vida Lackovića.

Za našu knjižnicu donijeli su i oni više knjiga iz svog dragog Gradišća.

Zatim živi plesovi i pjesme, ostati će nam svima dugo u sjećanju. Tko da zaboravi ta razdražana lica, uvijek raspoloženog starog predsjednika Kornfeinda, dobrog pjevača Hermana, uvijek nasmijanog starog Sučića i sva ta ostala vesela i draga lica. Lica koja su govorila srcem, onako kako to može samo slavenska duša.

U muzeju Turopolja u Velikoj Gorici, na popisu prezimena nekadašnjih plemenitaških porodica, našli su svoje prezime Gusić, Sučić i druga poznata hrvatska prezimena u Gradišću. "E sad vidimo stvarno da su naši stari došli odavde" - rekao je Gusić.

Prije odlaska iz Buševca svi su se upisali u našu Spomen knjigu, koja će ostati trajan dokument o njihovom boravku kod nas. Tri dana koliko su bili kod nas brzo su prošla. Teško nam se opraštalo od naših prijatelja. Kad su otišli od nas, selo nam je ostalo pusto. Svi smo se pitali gdje li su sada naši dragi Gradišćani, kada ćemo ih opet vidjeti i razveseliti se s njima.

K.

KRATAK REZIME O RADU OSS--e OD GODIŠNJE SKUPŠTINE DO DANAS

Upravni odbor kulturno umjetničkog društva OSS--e Buševac na prošlom sastanku uzeo je u razmatranje izvršenje plana o radu društva do danas a odnesen je neposredno poslije godišnje skupštine.

Pred društvo bio je postavljen zadatak istini za volju najveći i najteži u poslije ratnim godinama. No i ako takav on je kao uvijek, uspješno savladan. To može biti njenim članovima i mještanima našeg sela ponos, svima onima koji su potvrdili uzrečicu "Kad se bratska srca slože i olovo pliva može"

Za sad opišimo kratak rezime o radu društva do danas.

Najveće iznenađenje priredila nam je dramska grupa. Ona je ove godine na natjecanju dramskih amaterskih kazališta Hrvatske u Drnišu komedijom Tituša Brezovačkog "Diogeneš" u vrlo jakoj konkurenciji osvojila peto mjesto na festivalu, odnosno prvo mjesto dramskih kazališta iz sela. Stručna komisija dodijelila je dramskoj grupi, Branku Deteliću i Stjepanu Rožiću (Petra) diplomu za uspješnu izvedbu te Ivanu Rožiću (Nikole) za uspješnu režiju. Diplome je na svečan način predao u Buševcu tajnik amaterskih kazališta Ivan Mikušić. Osim izvođenja igrokaza društvo je dalo izraditi glumcima kostime.

Na smotri mladosti u Velikoj Gorici dramskoj grupi je također dodijeljena diploma za osvajanje prvog mjesta i jedno nagrađeno putovanje glumaca na izlet što do danas nije realizirano.

Najveći spektakl bila je već na veliko poznata, Turapoljska svadba koja se i ove godine održala 28. srpnja u okviru Smotre folkloru. Predviđeno je da ona postane tradicionalna manifestacija kojom bi se završila svake godine Smotra folkloru u Buševcu, dok počela bi masovno u Zagrebu. Po dogovoru sa TV Zagreb na proljeće će se svadba snimati za dokumentarni film.

Naša foto kino sekcija snimila je i ove godine film u bojama za arhiv.

Za izvođenje svadbe kao i zadatke koji stoje pred društvom bilo je neophodno izraditi originalne Buševačke narodne nošnje. (izrađeno je 12 kompletno ženskih i 20 muških, te za sve opanci)

Našnje se nalaze kod pojedinih članova jer za sada na žalost nemamo ormara za njihovo spremanje.

Dana 13,14 i 15 kolovoza ugostili smo grupu Gradišćanih Hrvata iz Trajštofa, prema dogovoru s njima još u Buševcu posjet im vraćamo 25,26 i 27. listopada.

Na sastanku Upravnog odbora formirana je disciplinska komisija u koju su ušli: Josip Robić (Janka), Nikola Katuli (Franje) i Josip Kovačević (Ivana) Gl. 99, koja će u suradnji sa Upravnim i nadzornim odborom društva poduzimati odgovarajuće mjere protiv onih članova koji bi eventualno na bilo koji način negativno utjecali na rad ostalih članova, te tako umanjivali vrijednost i ugled društva.

Na kraju Upravni odbor zahvaljuje se svim članovima i mještanima našeg sela koji su nam pomogli u bilo kakvoj akciji.

Stjepan Robić

K R A T K E   V I J E S T I

Sredinom svibnja - Studijska delegacija KP Rumunjske koju predvodi Pana George, član Centralnog komiteta i prvi sekretar Oblasnog komiteta RKP za grad Brašov posjetila je naše mjesto. Prijemu koji je održan u zgradi Zadružnog doma prisustvovali su predstavnici svih naših organizacija. Delegacija se mnogo interesirala za naš rad i život, a naročito za kulturno prosvjetnu djelatnost našeg sela.

Članovi OSS-e prikazali su im film "Turopoljska svadba" i poklonili par listova "Glasa Buševca". Prijem je završen u vrlo srdačnom raspoloženju.

- Svečano kumovanje vatrogasne šprice

15. rujna ove godine naše vatrogasno društvo svečano je proslavilo kumovanje novog agregata.

Kumovi su bili naši povratnici iz SAD, braća Antun i Josip Kovačević. Proslava je počela u 10 sati ujutro podjelom diploma zaslužnim članovima DVD. U 14 sati izvršen je svečan čin kumovanja. Tom prigodom Antun Kovačević održao je lijep govor pred svojim mještanima. Braći Kovačevića zahvalio se na kumovanju tajnik DVD-a Josip Robić. Svečanost je nastavljena sa narodnim veseljem u domu.

- Odbor OSS-e donio je zaključak da se da izraditi više vrsta razglednica iz sela i Turopoljske svadbe te da se daju u prodaju.

- Odbor također predlaže da svaka kuća nabavi poštanski sandučić kako bi poštar lakše dostavljao poštu.

- Predstavnici našeg mjesta uzvraćaju posjet Gradišćanskim Hrvatima u organizaciji OSS-e. Na put se ide 25. listopada 1968. a vraćaju se 28. listopada iste godine.

ČITAJTE " G L A S   B U Š E V C A "

Proslava 60 godišnjice škole ~ 1968.

Diogeneš od Tituša Brezovačkog u izvedbi dramskog ansambla
OSS-e 19. V 1968. god.